

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO SUOMEN AKATEMIAN VUODEN 2015 TOIMINNASTA

1. TULOKSELLISUUS JA TULOSTAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Suomen Akatemia on Suomen tiedehallinnon keskuselin ja keskeinen tiedepoliittinen toimija. Akatemian rahoitusosuus valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksesta nousi 20,8 prosenttiin (2014 ja 2013: 16,5 %). Akatemia on tukenut tehtävänsä mukaisesti korkeatasoista tieteellistä tutkimusta ja ollut aktiivinen toimija kansallisessa tutkimus- ja innovaatiojärjestelmässä ja kansainvälisessä tiedepoliitikassa sekä kehittänyt omaa toimintaansa. Akatemia on vahvistanut toimenpiteillään tutkimuksen laatua ja vaikuttavuutta sekä tieteen näkyvyyttä. Akatemian toiminta vastasi sille asetettuja tehtäviä, tavoitteita ja odotuksia.

Toimintavuosi oli Akatemian uusimuotoisen hallituksen ensimmäinen kokonainen toimintavuosi. Akatemian strategia uudistettiin ja sen toimeenpano aloitettiin. Strategian mukaisesti Akatemian toiminta-ajatuksena on vahvistaa suomalaisen tutkimuksen laatua ja vaikuttavuutta sekä uudistaa tiedettä ja tutkimusympäristöjä tutkimusrahoituksella ja asiantuntemuksella.

Vakiintuneen rahoitustoiminnan lisäksi Akatemia toteutti kaksi merkittävää uutta rahoitusmuotoa. Strategisen tutkimuksen neuvosto aloitti strategisen tutkimuksen rahoittamisen 55,6 miljoonan euron myöntövaltuudella. Osana yliopistojen rakenteellista uudistumista Akatemia kohdensi yliopistojen profiloitumisen vahvistamiseen kilpailulla rahoituksella 50 miljoonaa euroa.

Toimintavuonna Akatemia vahvisti tutkimuksen ja kilpailullisen rahoituksen vaikuttavuuden selvitystyötä ja tuotti tietoaaineistoja ja selvityksiä, jotka tarjoavat tilannekuvaa tieteestä opetus- ja kulttuuriministeriölle, yliopistoille, tutkimuslaitoksille ja muille toimijoille. Tiedepoliittisessa toiminnassa tutkimuksen vaikuttavuuden merkitys yhteiskunnan hyvinvoinnin ja kasvun tuottamiseksi on korostunut. Tutkimuksen vaikuttavuus ilmenee yhteiskunnassa erityisesti suorina tutkimustuloksina, koulutettujen osaavien ihmisten kautta ja vuorovaikutuksena yhteiskunnan kanssa.

Akatemian rahoituksesta kohdentui yliopistoille ja yliopistosairaaloille edelleen 82 % (2014: 82 %, 2013: 84 %), tutkimuslaitoksille 10 % (2014: 9 %, 2013: 7 %), ulkomaisille organisaatioille 6 % (2014: 7 %, 2013: 6 %) ja muille tahoille 2 %. Akatemia on merkittävä yliopistoissa tehtävän tutkimuksen rahoittaja, sen rahoitus muodosti 9,4 % (2014 ja 2013: 9,3 %) yliopistojen kokonaisrahoituksesta. Akatemian rahoituksen osuus on myös yksi tekijä yliopistojen budjettirahoituksen rahoitusmallissa.

Akatemian tutkimusrahoituksen työllistävyys on edelleen merkittävää, vaikka vähäistä laskua on tapahtunut. Akatemian tutkimusrahoituksella työskenteli vuonna 2015 alustavien tietojen mukaan 8 692 henkilöä tehden 2 735 henkilötyövuotta (2014: 8 361 henkilöä ja 2 773 henkilötyövuotta, 2013: 8 581 henkilöä ja 2 896 htv:tä). Työllistävyuden suuruusluokka on pysynyt lähes samana, mutta Akatemian rahoitus jakautuu hieman pirstaleisemmin kuin edellisinä vuotena, keskimäärin henkilö työskentelee Akatemian rahoituksella vain kolmasosan vuotta.

Naisten osuus Akatemian rahoitusta saaneista on pysynyt lähes ennallaan. Naisten osuus akatemiahankkeiden vastuullisista johtajista on edelleen vain 28 %, akatemiaprofessoreista edelleen 23% ja huippuyksikön johtajista 23 % (2014: 19 %).

Vuosi 2015 oli ensimmäinen kokonainen toimintavuosi Akatemian yhteydessä toimivalle strategisen tutkimuksen neuvostolle. Neuvosto valmisteli laajassa yhteistyössä sidosryhmien kanssa esityksen keskeisistä teema-alueista. Valtioneuvosto päätti teema-alueista, jotka olivat: 1) teknologiamurrosten hyödyntäminen ja muuttuvat instituutiot, 2) ilmastoneutraali ja resurssiniukka yhteiskunta sekä 3) tasa-arvo ja sen edistäminen. Hakujen hakemukset arvioitiin kansainvälisissä paneeleissa ensin relevanssin ja sitten tieteellisen laadun perusteella. Rahoituspäätökset tehtiin 52,5 miljoonalla eurolla kuudelletoista konsortiolle. Lisäksi neuvosto myönsi EU-vastinrahoitusta 3 miljoonaa euroa. Neuvoston hallinnointikustannukset olivat 2,7 % (1,5 milj. euroa) myöntövaltuudesta eli pysyivät tavoitteessa, että hallinnointikustannukset eivät ylitä 3 prosenttia vuosittaisesta strategisen tutkimuksen myöntövaltuudesta.

Akatemia on edelleen useilla toimillaan edistänyt tutkimuksen laadun, tieteen aseman ja näkyvyyden sekä strategisten kumppanuuksien vahvistumista ja tutkijanuran kehittymistä. Tavoitteita mittavien indikaattoreiden lukuarvoissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Poikkeuksena on hakemusten suuri määrä verrattuna asetettuun tavoitteeseen, mutta ero selittyi mm. kahdella uudella kohdennetulla lisärahoituksella ja niiden hakemusmäärillä.

Tässä tilinpäätöskannanotossa opetus- ja kulttuuriministeriö kiinnittää huomiota erityisesti niihin tavoitteisiin, jotka ministeriö on nähnyt keskeisiksi Akatemian toiminnan kannalta tai joita Akatemia ei ole saavuttanut tai saavutti erityisen hyvin.

Toiminnallinen tehokkuus ja voimavarat

Akatemian kokonaisrahoitusvolyymi nousi lähes 95 miljoonaa euroa vuodesta 2014 (322 702 000 euroa) vuoteen 2015 (417 600 000 euroa). Nousuun vaikutti uusina rahoitusmuotoina strategisen tutkimuksen myöntövaltuus ja Akatemialle osoitettu yliopistojen profiloitumisen tukemiseen tarkoitettu myöntövaltuus.

Vapaasti haettavan tutkimusrahoituksen kysynnän ja tarjonnan välinen epäsuhta säilyi lähes ennallaan.

Akatemianhankehakijoista 16 % (2014: 15 %) sai myönteisen päätöksen ja haetusta rahoituksesta voitiin myöntää 15 % (2014: 13 %). Akatemiahankkeiden keskimääräinen myöntö pieneni edellisvuodesta (2015: 446 700 euroa, 2014: 460 400 euroa), mikä osaltaan mahdollisti läpäisyprosenttien laskun pysähtymistä.

Rahoitustoiminnan kokonaiskäsittelykustannuksissa (yksikkökustannukset euroa/hakemus) on tapahtunut vähäistä kustannusten nousua, vaikka hakemusmäärä nousi. Hallintoviraston tuottavuutta kuvaava tutkimuksen rahoitustoiminnan kokonaiskustannusten osuus rahoituspäätöksistä laski 2,9 prosenttiin (2014: 3,2 %), mitä voidaan pitää kansainvälisestäkin kustannustehokkaana tasona.

Valtuutta ja määrärahoja tavoitteiden toteuttamiseksi oli Akatemialle osoitettu seuraavasti:

Voimavarat 2013-2015

Talous- ja lisätalousarviot (milj.euroa)	2 013	2 014	2 015
Akatemian myöntövaltuus	302,569	280,016	318,829
Akatemian toimintamenot (mom. 29.40.01)	12,429	12,332	10,423
Tutkimusinfrastruktuurit (mom. 29.40.22)	5,000	8,500	8,500
Akatemian tutkimusmäärärahat (mom. 29.40.51)	238,565	143,809	117,097
Akatemian veikkausvoittovarot (mom. 29.40.53)	72,443	70,673	70,673
Strateginen rahoitus (mom. 29.40.54)			

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
09.06.2016

valtuus	-	-	55,631
määrärahat	-	-	10,754
Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (mom. 29.40.66)	17,435	17,788	19,462

Toimintamenomomentilla (momentti 29.40.01) vuodelle 2016 siirtyi 5,710 miljoonaa euroa, kun vuodelle 2015 siirtyi 7,844 miljoonaa euroa. Vuonna 2015 toimintamenoihin kohdistui 3 miljoonan euron kertaluonteinen leikkaus ja vuosina 2015-2016 Akatemia kohdentaa siirtomäärärahoja suunnitelmallisesti Akatemian tiedepoliittisen tuen kehittämiseen.

Tutkimusinfrastruktuurien rahoittamiseen tarkoitettulta momentilta 29.40.22 siirtyi vuodelle 2016 8,2 miljoonaa euroa. Siirtomäärärahan suuri määrä johtui momentin maksupäätösperusteisesta budjetoinnista. Lisäselvitysten mukaan Akatemia oli tehnyt momentilta rahoituspäätöksiä vuonna 2015 6,7 miljoonalla eurolla ja heti alkuvuonna 2016 0,7 miljoonalla eurolla. Akatemia esitti vuoden 2016 toiseen lisätalousarvioon momentin budjetointiperusteen muuttamista myöntöpäätösperusteiseksi.

Vuonna 2015 käytettiin loppuun tutkimusmäärärahamomentin (29.40.51) siirtomäärärahakanta, koska vuodesta 2014 momentti on budjetoitu arviomäärärahana.

Akatemia haki strategisen tutkimusrahoituksen osalta momentille 29.40.54 arviomäärärahan ylityslupaa, 123 223 eurolle, perusteluna määrärahan käytön toteutuminen arvioitua suurempana.

Valtiokonttorin 20.11.2014 määräyksen mukaisesti kirjanpitoyksikön tulee esittää maksullisen toiminnan osalta kustannusvastaavuuslaskelmat toimintakertomuksessa, jos tuotot ovat vähintään 1 miljoona euroa ja yhteisrahoitteisen toiminnan osalta tulee esittää kustannusvastaavuuslaskelma silloin kun kirjanpitoyksikön saama ja varainhoitovuodelle jaksettu rahoitus on vähintään 1 miljoona euroa. Akatemian ko. toiminnan volyyymi jäi alle raja-arvojen, joten Akatemia ei ole esittänyt laskelmia tilinpäätösasiakirjassaan. Vuoden 2016 tulossopimuksessa Akatemialta kuitenkin edellytetään laskelmia, koska vuonna 2015 uusittu opetus- ja kulttuuriministeriön asetus Suomen Akatemian suoritteista perittävistä maksuista muutettiin siten, että se on voimassa toistaiseksi. Tämä edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa Akatemian maksullista toimintaa vuosittain. Akatemia toimitti pyynnöstä tarvittavat maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmat ja kustannusvastaavuus oli 81 % (2014: 87 %) heikentyen 6 % edellisvuodesta.

Yhteisrahoitteiselle toiminnalle ei asetettu tavoitetta vuoden 2015 tulossopimuksessa, mutta ministeriö totesi vuotta 2014 koskevassa tilinpäätöskannanotossa, että mikäli Akatemian yhteisrahoitteisen toiminnan omarahoitusosuus ylittää 30%, toiminnan tulee tukea vahvasti Akatemian ydintoimintoja. Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus oli vain 65 %, mutta toiminta oli volyymiltään pientä.

Tuotokset ja laadunhallinta

Akatemian rahoittama tutkimus tuottaa julkishyödykkeinä tutkimustuloksia, eikä niiden hyödyntäminen uuden tutkimuksen pohjaksi vähennä muiden toimijoiden mahdollisuuksia hyödyntää samoja tuloksia. Akatemian tiedepoliittinen toiminta tuottaa välittömiä julkishyödykkeitä mm. selvityksinä.

Akatemia raportoi tehneensä tutkimusrahoituspäätöksiä 405,1 miljoonan euron edestä (2014: 316,8 milj.euroa ja 2013: 335 milj.euroa. Akatemia raportoi kohdentaneensa rahoituspäätöksiä seuraavasti: Tutkimushankkeisiin 53 % (2014: 57%,

2013: 53 %), tutkimusedellytysten ja -ympäristöjen rahoitukseen 17% (2014: 5 %) ja tutkijalähtöisiin rahoitusmuotoihin 23 % (2014: 30 %, 2013: 29 %). Tutkijanuran tukemisessa Akatemia on siirtänyt painopistettä tutkijatohtoreiden rahoittamisesta akatemiaturkijoiden rahoittamiseen. Akatemiaturkijoiden lukumäärä säilyi vuoden 2014 tasolla, mutta tutkijatohtoreiden määrä väheni 50:llä.

Akatemian rahoittaman tutkimuksen yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta ja tutkimuksen uudistumisesta ovat muun muassa osoituksena yliopistojen profiloitumisen vahvistamisen rahoittaminen ja Akatemian vuonna 2015 käynnissä olevat 12 akatemiaohjelmaa (13 ohjelmaa vuonna 2014), joista uusia ohjelmia olivat: Digitaaliset ihmistieteet ja Yksilöllistetty terveys. Akatemiaohjelmissa tehdään kansallista ja kansainvälistä rahoitusyhteistyötä ja kaikki ohjelmat arvioidaan niiden päätyttyä. Akatemiaohjelmien osuus oli 8 % (vuonna 2014: 6 %) vuosittaisesta hankekannasta, joten tavoite ohjelmarahoituksen kasvusta saavutettiin. Lisäksi Tekesin kanssa jatkettiin kymmenvuotista yhteisohjelmaa ICT2023, joka suuntaa rahoitusta strategisesti valituille ICT-alan aihealueille.

Akatemia rahoitti, kuten myös vuonna 2014, yhteensä 29 huippuyksikön toimintaa ja niiden rahoitus oli edelleen 9 % Akatemian vuoden 2015 hankekannan volyyymistä. Rahoituksen kasvutavoitetta ei saavutettu. Tammikuussa 2016 julkaistut tulokset tukevat sitä, että huippuyksiköissä tehtävä tutkimus on bibliometrisesti merkittävästi vaikuttavampaa kuin muu suomalainen tutkimus. Akatemia myös uudisti strategialähtöisesti huippuyksikkörahoitusmuotoa, missä jatkossa korostetaan vahvemmin tieteen uudistumista ja rahoituskausi pidennetään kuudesta kahdeksaan vuoteen.

Akatemia edisti innovaatioita tutkimuksen keinoin mm. rahoittamalla strategisten huippuosaamisen keskittymiltä (SHOK) puoltavan lausunnon saaneita tutkimushankkeita yhteensä noin 13 miljoonalla eurolla (2014: 14,5 milj.euroa, 2013: 40 milj.euroa). Vuoden 2013 lukuun vaikutti mm. kyseisen vuoden huippuyksikkörahoituspääökset, joiden aihealueet ovat aiemmin olleet myös SHOK-aihealueita.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Hallintoviraston henkilötöyvuosimäärä oli vuoden 2015 lopussa 138,4 htv:tä eli sama kuin vuoden 2014 lopussa. Uusi toiminto, strategisen tutkimuksen neuvoston hallinnointehtävät, kasvattivat henkilöstöä, mutta vastaavasti muita tehtäviä on jätetty täyttämättä. Henkilöstön keski-ikä oli 49,3 vuotta eli lähes sama kuin vuonna 2014 (2014: 48,8 vuotta). Valtion henkilöstön keski-ikä oli 46,4 vuotta.

Henkilöstön sairauspoissaolot vähenivät merkittävästi. Sairauspoissaolojen määrä oli 6,2 pv/htv, kun vuonna 2014 määrä oli 9,5 pv/htv. Vuoden 2015 tavoitetaso, alle 8 pv/htv, saavutettiin hyvin ja se jäi myös alle valtion keskimääräisen 8,6 pv/htv tason. Työterveydenhuollon kustannukset laskivat 824 euroon/htv (2014: 877 euroa/htv). Vastaavat valtion keskimääräiset kustannukset olivat 517,5 euroa/htv.

Akatemia toteutti VMBaro-työtyytyväisyyskyselyn ja esimiesarvioinnin. VMBaron kokonaistulos parani hieman ollen 3,64 (asteikko 1-5), kun se edellisellä kerralla vuonna 2013 oli 3,60. Tulosta voidaan pitää hyvänä valtionhallinnossa (keskiarvo 3,45). Vahvuuksia ovat kyselyn mukaan mm. esimiestyö, työn sisältö ja haasteellisuus, osaamisen kehittäminen ja työpaikan maine hyvänä työnantajana. Johtaminen ja asioiden valmistelun ja päätöksenteon avoimuus ovat kehittämiskohteita jatkossakin.

Akatemia on panostanut henkilöstön strategiseen osaamisen kehittämiseen ja vuonna 2015 henkilöstökoulutuksen kustannukset ja koulutukseen käytetty työaika edelleen kasvoivat. Vuonna 2015 henkilöstön koulutuspäivien määrä oli 7,7 pv/htv (2014: 6,4 pv/htv) ja henkilöstökoulutuksen kustannukset vuonna 2015 olivat 2 116 euroa/htv (2014: 1 910

euroa/htv). Vastaavat valtion keskimääräiset luvut olivat koulutuspäivien osalta 2,7 pv/htv ja henkilöstökoulutuksen kustannukset 1 170,7 euroa/htv. Henkilöstön osaamisen parantamiseen ja ylläpitoon kohdistuva koulutus on hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja edesauttaa viraston laadukasta toimintaa. Koulutuksen vaikuttavuutta on hyvä seurata. Positiivisena osaamisen ja henkilöstön verkostoitumisen kehittämistoimena Akatemian, opetushallituksen ja CIMO:n toinen yhteinen mentorointiohjelma päättyi keväällä 2015. Tarkasteluvuonna Opetushallituksen ja CIMO:n kanssa jatkettiin myös yhteisiä kieli- ja hallintokoulutuksia.

Vuoden 2015 lopussa Akatemia tiivisti toimitilojaan.

2. TULOKSELLISUUDEN RAPORTOINNIN ASIANMUKAISUUS

Tilinpäätösraportointi antaa kokonaiskuvan Akatemian vuoden 2015 toiminnasta, vaikka sen rakenteeseen ei ole sisällytetty tulossopimuksen tavoitehiekaria. Toimintakertomus sisältää raportoitavien asioiden osalta jo pääosin kolmen vuoden lukuarvot, mikä mahdollistaa eri vuosien kehityksen vertailtavuuden. Opetus- ja kulttuuriministeriö näkee, että tulosten ja niiden taustalla olevien tekijöiden perusteellisempaa analysointia on mahdollista vielä kehittää. Akatemian vuosikertomus ei ole ollut käytettävissä tilinpäätöskannanottoa valmisteltaessa.

Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) tilintarkastajan vuosiyhteenvedossa vuodelta 2015 kiinnitettiin huomiota mm. budjetointimenettelyihin tutkimusinfrastruktuurien rahoituksessa ja budjetointiperusteisiin momenttien 29.40.51 ja 29.40.53 kohdalla, valtionavustuksesta maksettavien ennakoiden maksuun ja VTV:n suorittamaan Akatemian SALLI-tietojärjestelmätarkastukseen.

3. SUOMEN AKATEMIAN HAASTEET JA KEHITTÄMISTARPEET

Akatemian toiminta on pitkäjänteistä ja muutosten läpivienti voi olla monivuotinen prosessi, joten on loogista, että Akatemian toiminnan haasteet ja kehittämistarpeet eivät merkittävästi muutu vuosittain.

Akatemia toteuttaa osaltaan pääministeri Sipilän hallitusohjelmaa siten, että Akatemia on tieteellisen tutkimuksen keskeinen rahoittaja Suomessa ja aktiivinen toimija kansallisessa tiede- ja innovaatiojärjestelmässä sekä kansainvälisessä tiedepolitiikassa. Hallitusohjelman linjaukset, toimeenpanosuunnitelma ja julkisen talouden suunnitelma ja siinä erityisesti toimintamenoihin kohdentuvat resurssisäästöt tulee ottaa huomioon Akatemian toiminnassa ja sen kehittämisessä.

Uuden strategiansa toimeenpanossa Akatemian tulee varmistaa ydintoimintonsa, erityisesti hakemus- ja rahoitusprosessien, laatu ja samanaikaisesti kehittää reagointivalmiuttaan sekä yleisesti että ohjauksen kautta tuleviin uusiin tehtäviin, sekä ennakoivalla otteella tehdä toimintansa uudelleenarviointia. Akatemian toiminnan tulee olla vaikuttavaa, tuottavaa ja taloudellista.

Akatemian tulee jatkossakin tarjota tiedepoliittista tukea opetus- ja kulttuuriministeriölle. Tämä toteutuu mm. kehittämällä Tieteen tila -prosessia sekä tukemalla yliopistojen strategioiden toteuttamista ja yliopistojen tutkimuksen profiloitumista.

Ministeriö kannustaa Akatemiaa vahvistamaan toimiaan avoimen tieteen ja tutkimuksen sekä avointen toimintatapojen edistämisessä.

Ministeriö pitää tärkeänä, että Akatemia edistää aktiivisesti kansallisen tutkimusinfrastruktuuripolitiikan toimeenpanoa osana korkeatasoisten tutkimusympäristöjen kehittämistä ja osoittaa siihen riittävät hallinnolliset asiantuntijaresurssit.

Akatemia osallistuu opetus- ja kulttuuriministeriön 28.4.2016 asettaman ohjausryhmän työhön, jossa laaditaan korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainväliset linjaukset vuosille 2016-2020. Akatemian tulee edelleen tehdä aktivointitoimenpiteitä, jotta suomalaiset tutkijat saisivat rahoitusta Horisontti 2020 -ohjelmasta ja muista kansainvälisistä lähteistä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö näkee tarkoituksenmukaisena, että Akatemia ja Tekes jatkavat yhteistyönsä vahvistamista erityisesti rahoitusinstrumenttien roolituksessa sekä yhtenäisten asiointi- ja raportointikäytäntöjen aikaansaamiseksi, tutkimustulosten hyödyntämisen vahvistamiseksi sekä ICT2023 -toimien ja Horisontti 2020 -ohjelman edistämiseksi.

Akatemian tulee vuorovaikutuksessa rahoituksen saajien kanssa varmistaa, että Akatemian myöntämä rahoitus tulee määräajassa ja osoitettuun tarkoitukseen käytetyksi sekä ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi. Akatemian tulee omalta osaltaan varmistaa kokonaiskustannusmallin toimivuus ja jatkaa yhteistyötä opetus- ja kulttuuriministeriön sekä muiden asianosaisten tahojen kanssa mallin käytäntöjen kehittämisessä ja huolehtia riittävästä viestinnästä.

Akatemian yhteydessä toimii strategisen tutkimuksen neuvosto, jonka toiminnan vaikuttavuutta ja hallinnointikuluja tulee vuosittain seurata. Akatemian seurantajärjestelmän kautta tulee varmistaa, etteivät neuvoston toiminnan hallinnointikustannukset ylitä kolmea prosenttia vuotuisesta strategisen tutkimusrahoituksen myöntövaltuudesta sekä ennakoita valtuuspäätöksistä aiheutuva määräraharave tuleville vuosille.

Akatemian tulee toiminnassaan ja raportoinnissaan tarkoituksenmukaisin tavoin edistää ja ottaa huomioon sukupuolten tasa-arvon edistäminen, yhdenvertaisuus ja kestävä kehitys.

Akatemian tulee pyrkiä maksullisessa toiminnassaan voittoa tuottavaan hinnoitteluun (kustannusvastaavuus yli 100 %). Mikäli Akatemian yhteisrahoitteisen toiminnan omarahoitusosuus ylittää 30 %, toiminnan tulee tukea vahvasti Akatemian ydintoimintoja.

Akatemian on otettava huomioon VTV:n vuoden 2015 tilintarkastuksessa esiin nostamat puutteet ja suositukset sekä ryhdyttävä omalta osaltaan tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Akatemian välinen vuoden 2016 tulossopimus sisältää rajatun määrän indikaattoreita, mutta Akatemian tulee jatkossakin sisällyttää tilinpäätösraportointiin toimintaansa laajasti kuvaava indikaattoripatteristo, jotta Akatemian toiminnan kokonaisuudesta ja sen vaikuttavuudesta ja tuloksellisuudesta saadaan kattava kuva.

Akatemian tulee antaa asiakaslähtöinen palvelulupaus valtiovarainministeriön 13.4.2016 kirjeen (VM/687/00.01.02.03/2016) ohjeiden mukaisesti vuoden 2017 helmikuun loppuun mennessä.

4. MINISTERIÖN TOIMENPITEET TULOKSELLISUUDEN PARANTAMISEKSI

Opetus- ja kulttuuriministeriö ohjaa ja seuraa valtion talousarviossa Akatemialle osoitettujen lisäpanostusten kuten hallitusohjelman kärkihanketta, jonka tavoitteena on osaamispohjaisen kasvun ja kansainvälisen tason osaamiskeskittymien aikaansaaminen sekä tutkimuksen laadun, vaikuttavuuden ja hyödyntämisen edellytysten vahvistaminen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö edistää edelleen Akatemian, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten, TEM:n, Tekesin ja muiden tutkimusrahoittajien keskinäistä yhteistyötä tutkimuksen laadun, vaikuttavuuden ja tehokkuuden vahvistamiseksi muun muassa korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhteistyön syventämisen monivuotisessa kehittämisprosessissa (KOTUMO).

Opetus- ja kulttuuriministeriö edistää tutkimustulosten laaja-alaista hyödyntämistä ja toteuttaa siihen liittyvän tietopohjan rakentamista monivuotisella avoin tiede ja tutkimus (ATT) -toimintaohjelmallaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö hyödyntää entistä enemmän Akatemian tiedepoliittista asiantuntemusta, tietopohjaa ja Tieteen tila -katsausta yliopistojen ohjausprosessissa erityisesti tutkimuksen vaikuttavuuden osalta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö edistää korkeakoulujen ja Akatemian ohjauksessa kokonaiskustannusmallin kehittämiseen ja käytäntöihin liittyviä toimenpiteitä erityisesti kannustaen korkeakouluja sisäisen viestinnän ja koulutuksen tehostamiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö on antanut korkeakouluille 27.5.2016 kokonaiskustannusten laskentamenettelyä koskevan määräyksen, joka sisältää myös kokonaiskustannusmallin hsk- ja yk- kertoimien laskentaperiaatteet. VTV kiinnitti tarkastuksessaan huomiota myös edellä mainittujen kertoimien oikeellisuuden varmistamiseen Akatemian toimesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ottaa toiminnassaan huomioon VTV:n tilintarkastuksessa Akatemialle antamat huomiot erityisesti budjetointimenettelyjen osalta. VTV:n suosituksen mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriö tarkastelee momentin 29.40.51 muuttamista jatkossa siten, että momentin määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksupäätöspohjaisesti. Momentin 29.40.53 kohdalla vastaava budjetointiperuste ei näytä olevan tarkoituksenmukaista. Nykykäytäntö mahdollistaa opetus- ja kulttuuriministeriölle mahdollisuuden myöntää rahoitusta useampivuotisiin hankkeisiin. Opetus- ja kulttuuriministeriö on tiedostanut tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoitukseen liittyvien budjetointimenettelyjen ongelmat, missä tutkimusinfrastruktuureja rahoitetaan useammalta momentilta. Opetus- ja kulttuuriministeriö on priorisoinut budjetoinnissa tutkimusinfrastruktuurien substanssin tavoitteet. Useimmat tutkimusinfrastruktuurihankkeet edellyttävät, erityisesti alkuvaiheessa, monivuotista sitoutumista, kun momentin 29.40.22 määräraha on vain 3 vuotista. Valtuuspäätökset sitä vastoin mahdollistavat pidempiaikaiseen rahoitukseen sitoutumisen. Laissa valtion talousarviosta (§7) on mahdollisuus 4-vuotisiin määrärahoihin, mutta se ei koske tutkimusta.

Tarkoituksena on, että ministeriö ja Suomen Akatemia sopivat Akatemian palvelulupaukseen liittyvästä kirjauksesta vuoden 2017 neuvoteltuun sopimukseen syksyllä 2016.

LIITE 1

Tilinpäätöskannanotto: Tunnuslukutoteumia 2013-2015

Tavoite: Tutkimuksen laatu vahvistuu	2 013	2 014	2 015
Käsiteltyjen hakemusten lkm	3 477	4 186	4 268
Hankekanta	4 087	3 729	3 780
Asiantuntijalausunnot (kpl)	6 442	6 789	7 123
Akatemiahankkeet, hakupaine			
myönnöt hakemusten lukumäärästä (%)	17	15	16
myönnöt hakemusten rahamäärästä (%)	15	13	15

Tavoite: Tutkijanura kehittyy

Akatemiaprofessorit (lkm)	44	42	42
Akatemiatutkijat (lkm)	298	326	326
Tutkijatohtoripaikat (lkm)	574	416	366

Tavoite: Tieteen asema ja näkyvyys vahvistuvat

Lukiolaisten tiedekilpailu Viksua ei enää järjestetty

Tavoite: Strategiset kumppanuudet vahvistuvat

Käynnissä olevat tutkimusohjelmat, joissa kv. yhteistyötä	12	11	9
---	----	----	---

Tavoite: Suomen Akatemia kehittää työyhteisöään

tavoitteena henkilöstön hyvä työkyky ja -hyvinvointi

Henkilöstö (htv)	135,3	138,4	138,4
Sairauspoissaolot (työpäivää/htv)	10,3	9,5	6,2
Henkilöstökoulutus (työpäivää/htv)	4,2	6,4	7,7
Koulutustasoindeksi	6,3	6,6	6,7
Kokonaistyövoimakustannukset (1000e/htv)	64	67	65

Tulokellisuus: toiminnallinen tehokkuus ja taloudellisuus

Rahoitustoiminnan kokonaiskustannusten osuus rahoituspäätöksistä (%)	2,9	3,2	2,3
Käsitellyt hakemukset (kpl/htv)	26,1	30,4	30,8

Rahoitustoiminnan palvelut **	e /hakemus	e / hakemus	e / hakemus
Tutkimusohjelmat	5 692	3 548	3 650
Akatemiatutkijan tehtävät	1 413	1 421	1 440
Akatemiahankkeet	1 638	1 503	1 544
Huippuyksikköohjelmat	12 383	-	-
Tutkimuksen infrastruktuurit	3 207	2 986	2 409

Tutkimusrahoitushakemusten käsittelykustannusten (e)

osuus rahoituspäätöksen euromäärästä (%)

Tutkimusohjelmat	6,1	4,6	5,4
Akatemiatutkijan tehtävät	1,6	2,3	2,1
Akatemiahankkeet	2,1	2,9	2,1
Huippuyksikköohjelmat	1,4	-	1,9